

سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی و جهاد اقتصادی در شرایطی تدوین می‌شود که قبل از آن سیاست‌های کلی «تولید ملی، حمایت از کار و سرمایه ایرانی» توسط مقام معظم رهبری ابلاغ شده است. این دو موضوع و سیاست کلی، مکمل یکدیگر بوده و جهت‌گیری اقتصاد ملی برای رسیدن به وضع مطلوب و عبور از وضع کنونی را معین می‌کنند.

البته باید بپذیریم که تحقق این مهم در مقام عمل به سادگی امکان‌پذیر نیست. در داخل، محیط کسب و کار، در برابر تغییر، سخت مقاومت می‌کند و ساختار اقتصاد کشور به گونه‌ای است که اجازه فعالیت‌های مردمی و بخش خصوصی را نمی‌دهد. تجربه قبل از تحریم‌ها، نشان داد سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی که در این راستا و مورد تأکید و حمایت مقام معظم رهبری بود در عمل موفقیت‌مورد انتظار را نداشت. ناکامی در تحقق و عملیاتی شدن کامل این سیاست‌ها، علاوه بر مشکلات ساختاری اقتصاد، به عدم اعتقاد دولت (دولتی که مجری این سیاست‌ها شده بود) نیز بر می‌گشت. دولت می‌خواست پوسته را ترمیم کند، ولی این سیاست‌ها می‌خواهند از درون تحول ایجاد کنند. در محیط خارجی نیز مشکلاتی بوجود آمد که تحریم‌های گسترده و شدید یکی از آنها است.

تداوم این کاستی‌ها و مشکلات در یک دوره مثلاً ده ساله، دو ایده را در نظر طراحان و حامیان تحریم‌ها تقویت می‌کند. یکی تسلیم ایران در کوتاه‌مدت (تغییر رژیم سیاسی و یا تغییر رفتارهای موثر بر سیاست‌های منطقه‌ای و بین‌المللی) و دیگری هدایت ایران به وضعیتی شبیه کوبا، کره شمالی و یا شوروی سابق در درازمدت.

با این وصف، این پرسش مطرح می‌شود که چه باید کرد؟ چه مدل اقتصادی می‌تواند این کاستی‌ها و تهدیدها را پاسخ داده و همه ظرفیت‌های مادی و انسانی کشور را برای شکوفایی اقتصاد، به خدمت بگیرد؟ اقتصاد مقاومتی ایده و الگویی است که ضمن مقاوم‌سازی اقتصاد ملی، توان تحریم‌شکنی داشته و می‌تواند همه امکانات کشور را برای ایجاد یک نهاد اقتصادی قوی بسیج نماید. بر این اساس پرسش دیگری مطرح می‌شود که الگوی اقتصاد مقاومتی چیست؟ رویکرد حاکم بر آن و اصول و چهارچوب‌های آن کدام است؟ آیا اقتصاد مقاومتی نوعی ریاضت اقتصادی است؟ آیا اقتصاد مقاومتی با توجه به شرایط و مشکلات موجود نوعی اقتصاد بسته و زیرزمینی است؟ در پاسخ به این پرسش‌ها، اشاره به ایده اولیه اقتصاد مقاومتی که پس از بحث‌های جدی و کارشناسی در کمیسیون مشترک تدوین شد مفید خواهد بود. اقتصاد مقاومتی، گفتمان و الگویی اقتصادی است که ضمن مقاوم‌سازی اقتصاد ملی در برابر تهدیدات و

توان تحریم شکنی؛ با رویکرد عقب راندن نظام سلطه، فرصت ساز، مولد، دورن زا و برونگرا بوده که باید سیاست های کلی مربوطه به آن براساس شاخصه های زیر تنظیم شود:

۱. مشارکت حداکثری فعال، موثر و مثمرثمر آحاد جامعه در همه ابعاد و سطوح اقتصاد با تأکید بر ارتقاء نقش و جایگاه طبقات کم درآمد و متوسط،
۲. خوداتکایی در تأمین نیازهای اساسی جامعه،
۳. تجدید آرایش در مبادلات بین المللی و گسترش همکاری ها و مبادلات اقتصادی با کشورهای مورد نظر جهت فعال سازی کلیه ظرفیت های اقتصادی و نیروی انسانی کشور (گسترش ارتباطات تجاری)،
۴. [پیش آهنگی دانش با] طراحی و ساماندهی چرخه دانش - ثروت با تأکید بر تولیدات دانش بنیان،
۵. واکنش هوشمند، فعال، سریع و به هنگام و دارای توانمندی های آفندی در مقابل تحریم ها و فشارهای اقتصادی،
۶. مدیریت مصرف و بهره وری حداکثری اقتصادی،
۷. نهادینه کردن فرهنگ استقامت و جهاد اقتصادی،
۸. سلامت، امنیت و اقتصاد،
۹. بهره مندی عادلانه سهم عوامل از زنجیره تولید- مصرف،
۱۰. کاهش حداکثری اتکاء بودجه و تراز تجاری به درآمدهای نفتی،
۱۱. تکیه بر مسئولیت و مدیریت قوه مجریه با هماهنگی و همراهی سایر قوا.

در همین راستا کمیسیون مشترک بررسی الزامات، چالش ها و راهکارهای اجرای سیاست های مزبور را در اولویت پژوهشی و سیاست گذاری خود قرار داده و با اتکا به مطالعات و پژوهش های انجام شده در کشور، مجموعه حاضر را تهیه و برای استفاده در اختیار مسئولان، برنامه ریزان، سیاست گذاران و سایر علاقمندان قرار داده است. در این شماره از فصلنامه سیاست کلان، برخی مسائل مربوط به حوزه اقتصاد مقاومتی در ابعاد مختلف آورده شده است. در بخش اول مطالبات مقام معظم رهبری در ارتباط با اقتصاد مقاومتی آورده شده است. در بخش بعدی با کمک گرفتن از سه مقاله به تحلیل وضعیت موجود، آسیب شناسی و بررسی موانع پرداخته و سپس موضوع سیاست های پیشنهادی در ارتباط با اقتصاد مقاومتی را با ارایه سه مقاله مرتبط، به بحث گذاشته ایم. در پایان نیز گزارشی از یک همایش در ارتباط با اقتصاد مقاومتی آورده شده است.

مدیر مسئول